

Iš meilės tiesai
Nr. 2

Ar
Dievas egzistuoja?

Militia Immaculatae

Turinys

Ižanga	3
Pažink Dievą	4
I. Ką reiškia sąvoka „Dievas“?	4
II. Ar visata egzistuoja pati savaime?	6
III. Kas yra visatos priežastis?	8
IV. Aukščiausias Intelektas	10
V. Kas yra ši Būtybė?	12
VI. Vardas virš visų vardų!	14
VII. Atsiradusių daiktų kosmosas	16
VIII. Filosofams!	18
IX. Kaip D-I-E-V-A-S susijęs su mumis?	21
X. Kaip protas gali pažinti Dievą iš tvarinių	24
Dievo pažinimo pasekmės	26
I. Tikras sąmonės praplėtimas	26
II. Ko Dievas tikisi iš mūsų?	29
III. Ateistai stipriai tiki...	32
Atsakymai į įvairius prieštaravimus	34
I. Didžiųjų mokslininkų mintys	34
II. Prieštaravimas: kančia	36
III. Prieštaravimas: Didysis sprogimas	38
IV. Prieštaravimas: „Pirmykštė sriuba“	42
V. Prieštaravimas: „Evoliucija!“	45
VI. O kaipgi su pasaulio sukūrimo aprašymu?	48
VII. Kuris tikėjimas yra tikrasis?	51

Serijs: Iš meilės tiesai
Nr. 2

Ar
Dievas egzistuoja?

Militia Immaculatae
2023

Polish edition copyright © 2021 by
Fundacja Militia Immaculatae

Originalas: Liebe zur Wahrheit. Existiert Gott?

German edition copyright © 2018 by P. Andreas B. Steiner

Mokslinė konsultacija: kun. dr Piotr Dzierżak

Versta iš: *Z miłości do prawdy Nr 2: Czy Bóg istnieje?*, 2021

Į lietuvių k. vertė: Šarūnas Pusčius

Leidinį galima įsigyti šiuo adresu:

Nekaltosios Riterija Lietuvoje

Birutės g. 1, LT-45320, Kaunas

el. p. prioratas@fsspx.lt

ISBN 978-83-66317-80-2

I leidimas

Visos teisės saugomos

Įžanga

Šios brošiūros tikslas – vesti skaitytoją nuo sukurtojo pasaulio apmąstymo link Dievo pažinimo. Kad jos skaitymas duotų vaisių, reikia dviejų dalykų: loginio mąstymo ir geranoriškumo. Sužinoti tiesą įmanoma tik tada, kai tos tiesos ieškome nuoširdžiai – tiesai atvira širdimi.

Čia bus naudojami argumentai, kuriems svarstyti dar nereikia nei krikščioniškojo tikėjimo, nei religinių žinių.

Keliose vietose bus minimas *Dievo Apreiškimas*. Šią sąvoką derėtų suprasti pirmiausia kaip Šventąjį Raštą (turima omenyje krikščioniškoji Biblija – t. y. Senasis ir Naujasis Testamentai). Tačiau Apreiškimą minime ne kaip įrodantį argumentą, bet tik kaip tam tikrą gairę, leidžiančią giliau suprasti aptariamų dalykų turinį ir nušviesti jų platesnę perspektyvą.

kun. Andreas B. Steiner
Zaitzkofenas, 2018 m. pavasaris

Pažink Dievą

I. Ką reiškia sąvoka „Dievas“?

Pirmas ir svarbiausias klausimas yra toks: kaip suprantame sąvoką „Dievas“? Daugelio žmonių Dievo įvaizdis maždaug panašus į pradinuko piešinį. Toks Dievo išivaizdavimas kilęs iš jų vaikystės, kai tėvai ar seneliai pasakodavo jiems apie Dievą. Tai ant debesies sėdintis baltabarzdis senolis.

Kairėje — žilabarzdis vyras — tipiškas vaikiškas paveikslėlis; dešinėje: Mikelandželo paveikslas. Dievą vaizduojant per daug žmogiškai, sunku suprasti, kas iš tikrųjų yra DIEVAS.

Daugelio žmonių Dievo įsivaizdavimas, deja, liko vaikiškas, nors jų vaikystė jau seniai praėjo. Visose kitose srityse — tiksluosiuose ir gamtos moksluose, užsienio kalbose ir t. t. — žmogaus protas lavinamas vis intensyviau. Tuo tarpu į esminę žmogaus egzistencijos problemą nesigilinama. Nuskambėjus žodžiui „Dievas“, daugelio žmonių vaizduotėje pasirodo senelis su ilga barzda.

Tolesnė intelektualinė akistata su Tuo, kas yra apibrėžiama kaip DIEVAS, taps įmanoma tik išsivadavus iš to barzdoto senuko įvaizdžio. Žinoma, minėtą senelio įvaizdį galima laikyti tik simboliu paveikslu, bet jo toli gražu nepakanka norint pažinti, kas Dievas yra iš tikrųjų.

Iš anksto žinodami, kad šis įvaizdis yra simbolinis, galime racionaliai apsvarstyti, kaip iš tikrųjų reikia suprasti DIEVO sąvoką.

Klausimas: *Kodėl būtent Katalikų Bažnyčioje Dievas vaizduojamas kaip barzdotas senelis?*

Atsakymas: Siekiant išreikšti nematerialią Dievo savybę — tėvystę (paaiškinimą žr. p. 22–23).

► Kad skaitytojui būtų lengviau suvokti ir protingai apmąstyti Dievo savybes, toliau tekste Jį nusakantis žodis bus rašomas didžiosiomis raidėmis, atskirtomis brūkšneliais — t. y. D-I-E-V-A-S. Tokia šio žodžio vaizdinė išraiška turėtų paskatinti naujai pažvelgti į jo reikšmę, kurią jau vaikystėje galbūt iškreipė populiarūs, bet klaidingi apibrėžimai.

Kai buvau vaikas, kalbėjau kaip vaikas, mąsčiau kaip vaikas, protavau kaip vaikas; tapęs vyru, mečiau tai, kas vaikiška. (1 Kor 13, 11)

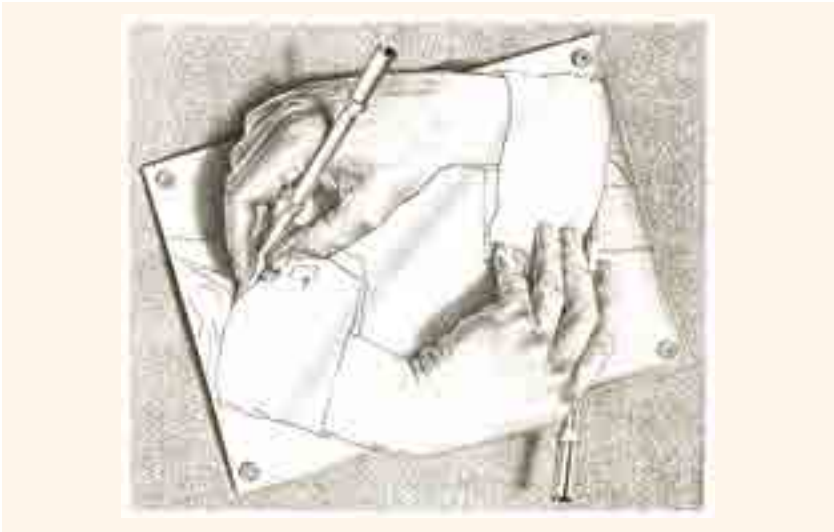
Tai, ką apibrėžiame žodžiu DIEVAS, viršija žmogaus proto suvokimo galimybes.

II. Ar visata egzistuoja pati savaime?

Svarbiausi klausimai, kuriuos sau užduoda žmogaus protas yra šie: Kodėl mes egzistuojame? Kodėl egzistuoja kažkas, o ne niekas? Iš kur kyla mano protas, mano kūnas, žemė, kurioje gyvenu, ir visata, kurioje yra mūsų Saulės sistema?

Dažniausiai išgirstame atsakymą: „Visata tiesiog egzistuoja ir mes negalime pagrįsti jos egzistavimo.“ Tačiau tokio atsakymo prasmė prieštarauja pačiam elementariausiam ir paprasčiausiam mūsų samprotavimo principui – **pakankamo pagrindo principui**, kuris išreiškiamas sakiniu: „Iš nieko niekas neatsiranda.“ Suformuluotas filosofine kalba, jis įgauna teiginio pavidalą: „Viskam reikalingas pakankamas egzistavimo pagrindas.“ Kaip pažymėjo Lukrecijus: „**Matome [...], kad iš nieko niekas negimsta.**“

Niekas negali būti savęs paties priešastis, nes tam, kad pradėtų egzistenciją, jis pats turėtų egzistuoti anksčiau nei egzistavo. Tai prieštaravimas, kurį dailininkas Maurits Cornelis Escher bando išreikšti savo paveiksle „Piešiančios rankos“.

Tai yra viso mūsų mąstymo, gyvenimo ir būties pagrindas. Juk rytą radę išdaužtą virtuvės lango stiklą, nesakysime: „Na, tiesiog taip atsitiko.“ Mes imsime ieškoti, dėl ko taip įvyko. Kai archeologai iškasa pagamintą įrankį, pvz., pleišta, jie juk nekonstatuoja, kad jis tiesiog yra ir tiek. Todėl patys sau priešarautume, jei tvirtintume, kad visi daiktai turi pakankamą savo egzistavimo pagrindą, ir tikrai visas pasaulis — sistema, kurioje šis priešastingumo principas be išimčių galioja bei kurioje esame mes patys — neturi pakankamai pagrįstos priešasties.

Yra grynai filosofinis būdas įrodyti Dievo egzistavimą. Tam reikia rimtai įsigilinti į būties esmę (žr. s. 18).

Visata turi priešastį.

III. Kas yra visatos priežastis?

Sekantis klausimas: jei visata turi priežastį, tai kaip ta priežastis atrodo? Tiksliau: kas gi galėtų būti tokio didingo dalyko kaip mūsų visata – nuo didžiausių galaktikų iki mažiausių elektronų – priežastis? Iš šios priežasties kyla ne tik visos visatos materija, bet net pati erdvė ir laikas.

Ši veikla – visatos kūrimas – labai skiriasi nuo žmogaus gebėjimo kurti. Kai žmogus yra ko nors priežastis, jis visada pradeda savo kūrybinę veiklą nuo jau egzistuojančios materijos. Tai reiškia, kad žmonės patys meistrauja, stato, suvirina, raižo, lipdo iš molio, lieja, kepa, verda, maišo ir pan. jau esamą – visoms šioms veikloms reikalingą – žaliavą. Žmogus gali suteikti jai tik kitokią formą, apdorojdamas ją chemiškai ar biologiškai, fiziškai arba – kaip pastaruoju metu – nanotechnologiškai.

Kartais šis procesas vyksta atskirais etapais, pvz., metalurgijos krosnyje išlydoma geležies rūda ir gaunama geležis. Plonas lakštas pagamintas iš geležies. Kėbulas, kuris yra automobilio sudedamoji dalis, gaminamas iš lakštinio metalo. Tačiau visada turi būti kokia nors pagrindinė medžiaga, iš kurios formuojamas gaminy.

Tuo tarpu su visata yra kitaip. Visatoje yra visa mums žinoma materija. Apmąstydami visatos kūrimo veiksmą, susiduriame su veikla, kuri viršija žmogaus galimybes. Kažkas, esantis visatos priežastimi, turėjo ją „sukurti iš nebūties“, nes už mūsų visatos ribų ir prieš ją apskritai nebuvo nei erdvės, nei laiko.

Gebėjimas sukurti ką nors iš nebūties, nenaudojant jau egzistuojančios materijos, vadinamas **visagalybe**. Šis gebėjimas pranoksta žmogaus vaizduotę. Kasdienėje kalboje žodis „galia“ kartais vartojamas norint apibūdinti kažkieno – pvz., politinių partijų ar įvairių

Kai žmonės ką nors kuria, jie naudoja tam jau esamą medžiagą. Tas, kuris sukūrė visatą, nenaudojo nieko, kas egzistavo anksčiau.

interesų grupių — gebėjimą kažką paveikti, daryti tam įtaką. Kai kada šis žodis vartojamas nurodyti vienu žmonių valdžią kitiems, dažniausiai siejamą su turtais ir prestižu. Tačiau tas, kuris sugeba sukurti būtį ten, kur anksčiau nebuvo nieko, turi ją ne tik iš naujo suformuoti, bet ir sukurti. Toks kūrimo aktas neįmanomas jokiai mums žinomai būtybei visatoje. Taigi, jeigu kas nors sukūrė visatą iš nebūties, jis turi pasižymėti visagalybe.

Gamtos mokslai mus moko atpažinti šios visagalybės istoriją, neapripiamą be galo už mus aukštesnės Būties išmintį iš jos darbų ir poelgių.
(Justus von Liebig, chemikas)

Visatos priežastis turi gebėjimą
kurti iš nieko (visagalybę).

IV. Aukščiausias Intelektas

Ką dar galima pasakyti apie pirmąją visų būtybių priežastį be to, kad ji turi visagalybės savybę? Ar iš visatos pavidalo ir formos galime daryti išvadas apie visatos atsiradimo „kaltininką“, kaip galėtume daryti išvadą apie tapytoją iš jo teptuku nutapytų šedevrų?

Taip. Nes žmogaus protą yra užvaldęs didžiulis žinių troškimas. Dėl to nesuskaičiuojama daugybė gamtos tyrinėtojų ir toliau analizuoja mus supantį pasaulį — kiekvienas savo srityje. Atlikdami tyrimus, jie atranda dėsnius, galiojančius įvairiose srityse. Be cheminių, fizinių ir biologinių dėsnių, taip pat yra dėsnių, pagal kuriuos vystėsi visata. Nors mokslininkai gali juos aprašyti, jie nepajėgia pagrįstai atsakyti, kodėl galioja būtent šie, o ne kiti dėsniai. Mokslininkai taip pat negali paaiškinti, kodėl egzistuoja gamtos dėsniai, kuriuos galima išreikšti matematinėmis formulėmis — kartais labai sudėtingomis.

Tai leidžia padaryti tokią išvadą: **panašiai kaip reikalingas protas šiems dėsniams atrasti, lygiai taip pat reikia proto šiems dėsniams įvesti.**

Eišteinai rašė, kad gamtos dėsniai „atskleidžia esant tokį didingą protą, kad visas protingas žmogaus mąstymas ir protinga tvarka yra tik nieko verti jo atspindžiai“. Gamtininkai tik apibūdina fizinę tikrovę to, ką kažkas anksčiau suprojektavo.

Norėdami išsiaiškinti šią problemą, panaudokime pavyzdį. Jei kas nors randa labai sudėtingą konstrukciją, pavyzdžiui, aukštos kokybės laikrodį, išanalizavęs jo mechanizmą, gali padaryti išvadą apie laikrodininką. Jis mato, kaip tiksliai buvo suformuotos šimtai ar net tūkstančiai įvairių smulkių detalių, sudarančių tą įrenginį, kaip tiksliai suderintas jų veikimas, kad pagaliau laikrodis galėtų veikti, t. y. rodyti laiką.

Tas pat pasakytina ir apie visatą. Mokslininkai atranda puikiai funkcionuojančią sistemą, kurioje įvairūs gamtos dėsniai veikia tobulai harmoningai. Kalbame apie tiksliai sukonstruotą kosmosą. Jeigu

Visata yra nepaprastai sudėtinga struktūra. Visas jos sudėtingumas liudija esant Aukščiausiąjį Intelektą. Kas gi yra Tas, kuris ją suprojektavo?

tam tikri pastovūs dydžiai (konstantos) gamtoje tik šiek tiek skirtųsi, atomų, dalelių, planetų ir žvaigždžių atsiradimas nuo pat pradžių būtų neįmanomas, nes negalėtų susidaryti jokia stabili materija – visur viešpatautų chaosas. Bendrą visatos sudėtingumo apžvalgą nuo fizinių gamtos dėsnių iki gyvybės paslapties aukščiausių pavidalų rasite p. 38–47.

Aukščiau pateiktų svarstymų šviesoje, sakiny, kurį grįžęs iš kosmoso neva pasakė pirmasis pasaulio kosmonautas Jurijus Gagarinas: „Žiūrėjau, žiūrėjau, bet jokio Dievo nepamačiau“¹, yra absurdiškas. Jei kas išardytų laikrodį, nerastų jame uždaryto laikrodininko. Visatos sudėtingumas leidžia tik suformuluoti išvadą apie jos atsiradimo genialaus „kaltininko“ egzistavimą.

¹ Manoma, kad šį sakinį ištare Chruščiovas, lyg įdėdamas jį į Gagarino lūpas.

Visatą suformavo Aukščiausiasis Protas.

V. Kas yra ši Būtybė?

Kaip atrodo šis visagalis Aukščiausiasis Protas? Galbūt tai tik tam tikra energija, jėga, galia, veikianti visatoje? Šį požiūrį skelbė jau senovės graikai. Jis vadinamas „panteizmu“ (iš graikų *pán* – viskas ir *theós* – dievas). Jo šalininkai mano, kad visa, kas egzistuoja, yra dievas.

Į šį klausimą atsako kitas loginio mąstymo principas: pasekmė negali būti tobulesnė už savo priežastį. Geriausiu atveju poveikis gali būti kokybiškai lygus priežasčiai, pavyzdžiui, kai iš medžio sėklos išauga jaunas medelis. Neįmanoma, kad pasekmė būtų tobulesnė už savo priežastį. Akmuo negali pagimdyti gyvos būtybės. Tas pat pasakytina ir apie D-I-E-V-Ą. Jis turi būti bent jau tiek pat, o galbūt net labiau tobulas nei Jo sukurta būtybė.

Bet kas yra tobuliausias iš visų dalykų? Ar tai žvaigždės, galaktikos, gėlės? Ar tai pasaulio įvairovė? Visi šie dalykai yra materialūs ir todėl *grynai kūniški*. Tačiau egzistuoja kažkas pranokstantis šį materialų lygmenį – dvasia. Bet iš kur mes apskritai žinome, kad dvasia egzistuoja?

Iš savęs pačių apmąstymo! Ir žmonės, ir gyvūnai turi smegenis, tačiau tarp jų yra svarbus skirtumas: žmogus turi gebėjimą mąstyti **abstrakčiai**. Gyvūnas „mąsto“ ne abstrakčiai, o grynai funkciškai, juslių lygmeniu. Jis pažįsta aplinką per savo instinktų – išlikimo ir savo rūšies išlaikymo – prizmę. Tuo tarpu žmogus turi ne tik juslių lygmenį. Jis pažįsta universalią būtį. Pažindamas save, žmogus gali laisvai atsisakyti tenkinti tam tikrus geismus, o gyvūnas to nepajėgia. Šiuos du gebėjimus, iš kurių darome išvadą apie *sielos* egzistavimą, vadiname **protu ir laisva valia**. Žmogiška būtybė turi abu šiuos gebėjimus. Žmogus kaip asmuo yra pranašesnis už visus materialius dalykus ir net už visas kitas gyvas būtybes. Niekas jam negali pasakyti: „Juk esi tik gyvulys, kurį galima paskersti“. Iš žmogaus kaip asmens egzistavimo kyla tam tikros nepanei-

giamos žmogaus teisės. Žmogiškos būtybės kaip asmens egzistavimas daro žmogų nebe vien „tai“, bet ir „tuo“.

Jei visatoje egzistuoja būtybės, kurios kartu yra ir asmenys, tai Aukščiausioji Būtis, tapusi visų būtybių priešastimi, taip pat turi būti Asmuo. Heinrichas Heinė savo gyvenimo pabaigoje išimtiniais žodžiais išreiškė panteizmo nepagrįstumą:

*„Gyvenimo kelyje radau panteistų dievą, bet man jo nereikėjo. Šis varganas, išgalvotas padaras yra susipynęs ir suaugęs su pasauliu, tarsi įkalintas pasaulyje, kvėpuoja pats savimi, yra bevalis — jis bejėgis. Norint turėti valią, reikia būti **asmeniu** [...].*

Jei norime Dievo, kuris galėtų mums padėti — ir tai yra svarbiausia — tuomet turime pripažinti ir Jo asmenybę, Jo nežemiškas savybes, Jo šventus atributus: begalinį gerumą, visąžinybę, teisingumą ir t. t. Jau kalbėjau apie panteistų dievą, bet negaliu nepastebėti, kad iš tikrųjų jis nėra joks dievas!“ (Heinrichas Heinė, baigiamasis žodis jo knygai „Romanzero“)

Tobulas ir visagalis Intelektas yra Asmuo.

VI. Vardas virš visų vardų!

Šis be galo išmintingas ir visagalis Asmuo, sukūręs visatą, lietuviškai vadinamas vardu iš šešių raidžių: D-I-E-V-A-S. Nepriklausomai nuo kalbos, kuria vadiname Dievą, ir nepaisant to, kad įvairiose kalbose Jį apibrėžiantys žodžiai yra skirtingi (žr. kai kuriuos Dievo vardus, p. 24–25), svarbu viena: kurti šio visagalio ir visažinančio Asmens atvaizdo, negavus Jo leidimo, negalima. Priešingu atveju visi mūsų svarstymai baigsis aklaviete su įsivaizduojamu baltabarzdžiu senuku, sėdinčiu ant debesies.

Šiuolaikinio ateizmo kūrėjas Ludwigas Feuerbachas panaudojo šiuos pernelyg žmogiškus Dievo įvaizdžius kaip argumentą prieš bet kokią tikėjimą. Jis teigė, kad religingiems žmonėms dangus yra jų pačių žmogiškųjų savybių projekcija. Šį savo pačių sukurtą idėjų rinkinį jie vadina „Dievu“, o paskui, vedami laimės troškimo ir tuo pačiu patyrę savo bejėgiškumą, ima tą Dievą garbinti. Šis priekaištas pasirodo esąs naudingas analizuojant skirtingas religijas. Kritikuodamas tikėjimą, Feuerbachas — tikriausiai nevalingai — pateikė kriterijų, tinkamą vertinti pirmosioms žmonijos religijoms.

Feuerbacho supratimu, šios pirmykštės religijos yra projekcijos: graikų Olimpe esą gyveno dievai, pilni žmogiškų ydų. Tai pasakytina ir apie senovės egiptiečių, babiloniečių, romėnų ir kt. dievus. Induizme dievai ir šiandien vaizduojami kaip gyvūnai — taip buvo daroma ir senųjų germanų gentyse.

Visoje religijos istorijoje yra tik vienintelė išimtis: Dievo paveikslas Izraelio tautoje. Mozė tapo pirmuoju žmogumi, išgirdusiu Dievo vardą ant Horebo kalno, bet Dievas taip pat jį perspėjo:

Nedirbsi sau drožinio nei jokio paveikslu, panašaus į tai, kas yra aukštai danguje, čia, žemėje, ir vandenyse po žeme. (Iš 20, 4)

Draudimas izraelitams kurti bet kokius Dievo atvaizdus automatiškai atremia Feuerbacho kaltinimą, kad dievybė neva yra žmogaus

O jie manęs klaus: „Koks jo vardas?“ — ką aš jiems pasakysiu?
(Iš 3, 13)

projekcija — D-I-E-V-A-S yra Būtis, kurios atvaizdo neleidžiama kurti jokiam žmogui. Koks yra Izraelio Dievo vardas? JHWH (hebrajų kalba tariama „Jahve“), o tai reiškia: „Aš esu, kuris esu.“

Iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, kad šio tvirtinimo turinys mažai ką pasako. Ką gi gali reikšti Dievo žodžiai: „**Aš esu, kuris esu**“ (Iš 3, 14)? Vis dėlto tiksliau patyrinėjus tampa aišku: šio Vardo reikšmė sutampa su tuo, ką žmogaus protas gali suprasti apie Dievą. Jeigu Dievas yra viską sukūręs visagalis Asmuo, tai visa mūsų egzistencija visiškai priklauso nuo to Asmens. Jis pats negali būti priklausomas nuo ko nors kito, antraip galėtume pagrįstai paklausti: kas sukūrė Dievą?

Jis turi turėti savo egzistenciją pats iš savęs. Būtent tai ir išreiškia Dievo vardas JHWH: „Aš esu Tas, apie kurį sakoma: „Esantysis“. Tai reiškia, kad aš turiu savo BŪTĮ pats iš savęs.“ Todėl filosofija apibrėžia D-I-E-V-Ą kaip Būtį pačią savyje. Čia ir slypi didžiausias skirtumas tarp Jo ir visų kūrinių, kurie savo būtį gavo iš kažko kito.

Visagalis Asmuo, kuris egzistuoja pats iš savęs, vadinamas D-I-E-V-U.

VII. Atsiradusių daiktų kosmosas

Lygindami Dievą su kūrinija, pradedame pažinti giliausią įmanomą prasmę, glūdinčią *pačioje būties sampratoje*. Visi be išimties mus supantys daiktai yra atsiradę, realizuoti. Tai reiškia, kad yra aiškiai apibrėžta esmė (dar vadinama *idėja*), kuriai suteikiamas buvimas (vadinamas *egzistencija*). Taigi realizuota būtybė yra *sudėtinė*, sudaryta iš esmės ir buvimo. Visatoje visa, kas egzistuoja, yra sukurta tokiu būdu, todėl galima sakyti, kad gyvename **atsiradusių daiktų kosmose**.

Ši tema taps aiškesnė pateikus tokį pavyzdį: Stanislovas yra žmogus, o tai reiškia, kad jame realizuota *žmogaus* esmė. Jis yra *homo sapiens* rūšies įgyvendinimas. Būtų neteisinga sakyti, kad Stanislovas yra *žmogiškumu*. Tokiu atveju visa rūšis, vadinama *žmogumi*, egzistuoja jame. Iš tiesų yra kitaip. Stanislovas yra tik vienas iš daugelio esmės, vadinamos *žmogumi*, **realizacijų**. Šios realizacijos egzempliorių – milijardai.

Tai leidžia daryti išvadą, kad visa, kas mus supa, ir net mes patys, yra esmių realizacijos. Kas pradeda tai suprasti, filosofiniu požiūriu žengia didžiausią žmogaus intelektui įmanomą žingsnį link kūrinijos suvokimo. Kaip skaidrės gali būti dauginamos rodant jas įvairiose ekrano vietose, taip ir esmės daug kartų įkūnijamos sukurtame pasaulyje (plg. paveikslėlį p. 19). Pripažįstame, kad visi dalykai yra tam tikros esmės realizavimas, todėl tie dalykai patys **nėra** būtis — jie tik **turi** būti. Jų būtis tiesiog buvo pridėta prie jų aiškiai apibrėžtos esmės.

Tačiau pasirodo, kad D-I-E-V-O atveju yra visiškai kitaip. Jis nėra atsiradęs ar realizuotas, Jis nėra jokia idėja, kuriai suteikiama egzistencija. D-I-E-V-A-S yra pati REALYBĖ. Todėl Jis pranoksta mūsų žmogišką vaizduotę. Žmogaus protas gali suvokti tik tai, kas jau realizuota: mes galime pažinti tik *gražią* gėlę, *gražų* vaizdą, *gražų*

Visas žmogaus pažinimas prasideda nuo visų pasaulyje realizuotų dalykų suvokimo.

kraštovaizdį, bet grožio savyje negalime iki galo suvokti protu, nes tai pranoksta proto galimybes (plg. p. 19).

Bet kaip tik tai mums reikėtų suprasti, kad galėtume apmąstyti D-I-E-V-A, nes D-I-E-V-A-S yra ne kažkokios idėjos ar sąvokos įgyvendinimas — Jis yra **Pati Būtis**. D-I-E-V-A-S ne turi būti, bet yra Būtis. Jo esmė ir yra buvimas („Aš esu, kuris esu“). Taigi tikslia prasme negalima sakyti, kad Jis **turi** savybių. D-I-E-V-A-S **yra** tai, ką mes randame tvariniuose kaip jų savybes. Visas sukurtame pasaulyje mūsų matomas tobulumas egzistuoja daug tobulesniu pavidalu Tame, kuris yra visokio tobulumo priežastis (žr. priežasties ir pasekmės principas, p. 6). Taigi, jei tobulumas atsiranda, yra *realizuojamas* kūrinijoje, tai D-I-E-V-A-S yra pati Tikrovė.

Todėl D-I-E-V-A-S ne tik yra gražus, bet yra ir pats Grožis. D-I-E-V-A-S yra ne tik geras, bet ir pats Gėris. D-I-E-V-A-S ne tik atitinka tiesą, bet ir yra pati Tiesa. Dievas yra ne tik teisingas, bet ir pats Teisingumas. D-I-E-V-A-S yra ne tik išmintingas, bet ir pati Išmintis. D-I-E-V-A-S yra ne tik visagalis, bet ir pati Visagalybė.

D-I-E-V-A-S nėra realizuotas, jis yra REALYBĖ.

VIII. Filosofams!

Iš atliktų tyrimų galima išvesti **grynai filosofinį Dievo egzistavimo įrodymą** (plg. p. 7):

1. Visa pažįstama būtis (mūsų visata) susideda iš atsiradusių daiktų, realizuotų esmių.

2. Visi realūs daiktai neturi buvimo patys iš savęs.

▶ 3. Visata neturi egzistencijos pati iš savęs.

4. Tai, kas neturi egzistencijos pats iš savęs, turi ją gauti iš kažko kito.

5. Savo ruožtu tas kitas pats savyje negali būti realizuotas, nes tokiu atveju jo egzistavimą reikėtų kildinti dar iš kažko kito ir t. t.

6. Taip pat tokiu atveju atsirastų begalinė realizuotų realizavimų grandinė, kuri vis dėlto nevestų į pačią pradžią ir todėl neparodytų, iš kur kilo visų dalykų buvimas.

7. Tačiau viskas egzistuoja.

▶ Todėl egzistuoja **pirmoji Tikrovė, neturinti priešasties**.

Mes ją vadiname žodžiu D-I-E-V-A-S.

Stengdamiesi apibrėžti šią aukščiausią Dievo Tikrovę filosofiniais terminais, turime teisę padaryti tokias išvadas apie Dievą:

1. Dieve nėra *atsitiktinės* (kontingentiškos) būties bruožų. Atsitiktinumas yra visų individualių atsiradusių daiktų savybė — taip yra todėl, kad kiekvienas dalykas galėtų būti kitoks arba gali apskritai neegzistuoti. Pavyzdžiui, medis — žiūrint iš *galimybių* perspektyvos — gali tapti stalu arba sudegti per miško gaisrą.

Dieve nėra *atsitiktinumo*. Dievas negali *būti kitoks*, taip pat negali nustoti *egzistuoti*. Tai leidžia mums išvesti dar du Dievo požymius:

Dievas egzistuoja **besąlygiškai** ir Jame nėra **jokių pokyčių**. Iš Dievo nekintamumo galima daryti išvadą, kad Dievas neturi kūno, nes kiekvienas kūnas turi **galimumą** pasikeisti (yra įmanomas jo pakeitimas).

2. Be to, Dievo aukščiausia Tikrovė reiškia, kad Dievo niekas neriboja. Kiekviena ribota būtybė dėl paties to ribotumo fakto iš tikrųjų yra ribotai realizuota. Dievas yra aukščiausioji Realybė ir todėl negali patirti apribojimų. Dievo neribotumas laike vadinamas amžinybe.

Klausimas: *Kuo Dievo protas skiriasi nuo žmogaus proto?*

Norėdami atsakyti į šį klausimą, dar kartą žiūrėkite pavyzdį su skaidrių projekcija (žr. p. 16). Akis visada mato tik vaizdą ekrane. Tačiau ji niekada nemato pačios skaidrės. Tas pat pasakytina ir apie protą. Žmogaus protas tiesiogiai neįžvelgia abstrakčios esmės pačios savyje, tik konkrečias individualias tos esmės realizacijas. Iš pažinto konkretaus atskiro daikto protas išveda sąvoką ir išsaugo ją atmintyje. Jei sąvoką kuriantis protas veikia teisingai, tai sąvoka turėtų atitikti

Visa, kas egzistuoja mūsų visatoje, yra dalykų esmės (idėjos) realizacija. Idėja yra tarsi skaidrė: tai visų įgyvendintų būtybių archetipas (pirmavaizdis).

tikrąją daikto esmę, kurią žmogus padedant jauslėmis suvokė viename ar daugelyje pavienių daiktų.

Iš to išplaukia, kad žmogaus protas daro išvadas apie esmę, remdamasis pavienių tos esmės realizacijų suvokimu. O Dievas suteikia daiktų esmėms būti, tą esmę realizuodamas. Kitaip tariant: daiktai egzistuoja, nes Dievas apie juos galvoja, o kadangi jie egzistuoja, mes, žmonės, galime apie juos galvoti.

Dievas galvoja apie daiktus, todėl jie ir egzistuoja.

Žmogus gali galvoti apie daiktus, nes jie egzistuoja.

IX. Kaip D-I-E-V-A-S susijęs su mumis?

Kitas klausimas: ką Dievas daro dėl mūsų? Apmąstant pasaulio sukūrimą iš nieko, galima iš to išvesti esminį teiginį: Dievas galėjo jo ir nesutverti. Kaip Asmuo (žr. p. 13), Jis turi laisvą valią — kaip ir žmogus. Tačiau žmonės visada lieka priklausomi nuo Dievo tveriančios valios, o Jis pats nė kiek nepriklauso nuo savo kūrinijos (p. 15). Jis toks tobulas savyje ir toks begalinis, kad sutvertų daiktų Jam nereikia.

Todėl į klausimą, kodėl Dievas sukūrė pasaulį, savaime peršasi atsakymas: iš **meilės**.

Meilės esmė yra dovanoti save. Dievas sukūrė šį pasaulį, nes norėjo pasidalinti pats savimi su kūriniais, nes Jis nenorėjo egzistuoti vien tik dėl savęs. Meilė filosofine prasme reiškia ne ką kita, kaip *būties priėmimą*. „Noriu, kad tu būtum. Džiaugiuosi, kad tu esi.“ Tai yra giliausia meilės esmė, priešinga neapykantai, kuri nenori nei kito asmens, nei jo egzistavimo. Kartais neapykanta taip išauga, kad nutraukia kito žmogaus būtį, pavyzdžiui, jį nužudant. Žudikas taip nekenčia kito žmogaus, kad atima jo (biologinę) egzistenciją.

Prieštaravimas: *Galbūt Dievas sukūrė pasaulį, bet nenori su juo turėti daugiau reikalų, kaip ir laikrodininkas, kuris sukonstravo sudėtingą mechaninę sistemą, bet palieka ją likimo valiai.*

Atsakymas: Aukščiau cituotas požiūris vadinamas *deizmu*. Jį skelbė XVIII amžiaus laisvamaniai. Dievą jie įsivaizdavo kaip *pasaulio architektą* — tiesa, jis sukūrė visatą, bet vėliau esą nuo jos atsiribojo.

Dievas būtinai turi būti arti savo kūrinijos. Taip yra todėl, kad, kaip jau išsiaiškinome, kūrinijai būtis yra suteikta – ji neegzistuoja pati savaime. Jos egzistavimas, t. y. išlikimas būtyje, visiškai priklauso nuo Kūrėjo. Jei Dievas nors akimirkai nustotų palaikyti mūsų egzistavimą, mes tuoj pat „ištirptume“ – taptume nieku. Tai reikėtų pasakyti apie visas kitas sukurtas būtybes, įskaitant ir pačias tobuliausias – angelus.

Be to, deistinis požiūris sukelia dar vieną sunkumą – vidinį prieštaravimą D-I-E-V-E. Jei Dievas sukūrė pasaulį iš meilės, kaip Jis galėjo jį pamiršti ir nustoti juo rūpintis? Tikra meilė matoma iš to, kad mylintis asmuo visada gyvena ir daro viską dėl asmens, kurį myli. Niekas nepaaiškina to geriau nei tėvystė. Gero tėvo požymis yra tas, kad jis ne tik suteikia vaikui gyvybę, bet ir po to

Jis juk... siunčia lietų ant teisiųjų ir neteisiųjų. (Mt 5, 45)

visiškai atsidavęs rūpinasi žmona ir vaikais. Toks yra ir Dievas – jei, sukūręs pasaulį, Dievas visiškai nuo jo pasitrauktų, tai prieštarautų jo vidinei esmei.

Šie filosofiniai samprotavimai visiškai atitinka tai, ko moko Apreiškimas. Iš Šventojo Rašto žinome, kad D-I-E-V-A-S mumis rūpinasi kaip Tėvas. Šis Jo rūpestis vadinamas Apvaizda. Tuo paaiškinamas ir šios knygelės pradžioje minimas barzdoto senolio įvaizdis. Šis paveikslas skirtas tik grynai dvasinei, tobulai **tėvystei** pavaizduoti.

Įsižiūrėkite į padangių sparnuočius: nei jie sėja, nei pjauna, nei į kluonus krauna, o jūsų dangiškasis Tėvas juos maitina. Argi jūs ne daug vertesni už juos? O kas iš jūsų gali savo rūpesčiu bent per vieną sprindį prailginti sau gyvenimą?! (Mt 6, 26–27)

Dievas rūpinasi mumis kaip Tėvas.

Kaip protas gali pažinti

Pirmasis judintojas Visagalis

Būtinioji Būtis

Jo esmė — Jo EGZISTAVIMAS

Be jokio radimosi

Aukščiausioji Tikrovė

Aukščiausioji Išmintis

Nekintamas

Bekūnis

Dievą, visų dalykų priežastį ir tikslą, prigimtine žmogaus proto šviesa galima patikimai pažinti iš kūrinių.

(Katalikų Bažnyčios tikėjimo tiesa)

Dievą iš tvarinių

Meilė

Tiesa

D-I-E-V-A-S žmogaus protas

Buvimas šalia Tėvas Gailestingumas

Grožis Gerumas

Teisingumas

Neribotas

Amžinas

Už erdvės ir laiko ribų

Jo neregimosios ypatybės – jo amžinoji galybė ir dievytė – nuo pat pasaulio sukūrimo aiškiai suvokiamos protu iš jo kūrinijų.

(Rom 1, 20)

Dievo pažinimo pasekmės

I. Tikras sąmonės praplėtimas

Svarbiausia žmogaus sąmonės funkcija – gilinti D-I-E-V-O pažinimą. Joks kitas pažinimas neturi tokių toli siekiančių pasekmių žmogaus egzistencijai.

Čia kalbame apie tikrą ir realų **žmogaus proto ir sąmonės išplėtimą**, kuris leidžia pasiekti giliausią pažinimą, koks tik įmanomas sutvertam intelektui. Nuo sukurtos, ribotos, laikinos ir kintamos individualios būties protas abstraktaus apmąstymo dėka pereina prie nekintamos, amžinos, neribotos ir visų tobuliausios Dievo Būties.

Dievo pažinimas iš esmės keičia visą žmogaus būtį. Šis pažinimas atveria mums visiškai naują perspektyvą, iš kurios suvokiame ir vertiname savo egzistenciją. Tai paaiškina tikinčiojo palyginimas su ateistu:

► **Ateistas:**

Jis mano esąs ant kažkokio atsitiktinai egzistuojančio Žemės rutulio, atsitiktinai ir be jokio pagrindo egzistuojančioje visatoje. Nei žemė, nei visata neturi prasmingos pradžios ir neturi tikslo. Kartu su Žemės planeta ateistas sukasi aplink saulę 107 000 km/h greičiu ledinėje ir tuščioje visatos erdvėje. Svarbiausias tikslas, kuriam ateistas gali atsiduoti, yra palaikyti gyvą savo

rūši — žmoniją. Savo intelektą jis pirmiausia naudoja siekdamas patobulinti technikos galimybes ir prisidėti prie visų žmogaus būties patogumų (gerovės) gausinimo.

Kosminių kūnų dydžių palyginimas — viršutiniame paveikslėlyje: Žemė ir Mėnulis šalia Saulės, apatiniame paveikslėlyje: jei palyginimui Saulę „perkeltume“ į kitos žvaigždės, pavyzdžiui, raudonosios supermilžinės (čia: VV Cefėjaus A) sistemą, tai Saulė šalia šios žvaigždės atrodytų kaip mažas taškelis.

► **Žmogus, besistengiantis savo protu pažinti Dievą**, mato savo egzistenciją visiškai kitoje šviesoje. Visata jam atrodo ne kaip atsitiktinai egzistuojantis „kažkas“, bet kaip Dievo meilės laiškas žmogui, kaip šedevras, neprilygstamas savo grožiu ir harmonija. Jo dalis yra ir pats žmogus, kurį laiką gyvenantis Dievo sukurtame pasaulyje.

Didžiausia žmogaus laimė yra jausti Dievo globą. Jis žino, kad Dievas ne tik nuostabiai sukūrė šią visatą, bet ir rūpinasi ja kaip Tėvas. Žmogaus gyvenimo tikslas yra ne neaiškus ir neapibrėžtas, o kuo aiškiausias: mirtis yra ne išnykimas nebūtyje, o perėjimas į amžiną gyvenimą su Tuo, kuris pašaukė žmogų būti.

Iš tikėjimo kyla įsitikinimas, kad amžino ir niekad nepraeinančio gyvenimo esmė yra kartu su žemiškajame gyvenime mylėtais žmonėmis regėti neapbrėpiamą, paslaptinę Kūrėją veidas į veidą.

Ko akis neregėjo, ko ausis negirdėjo, kas žmogui į mintį neatėjo, tai paruošė Dievas tiems, kurie jį myli. (1 Kor 2, 9)

Gyvenimas nepažįstant Dievo yra įmanomas, bet neišsipildęs, tuščias ir todėl beprasmiškas.

II. Ko Dievas tikisi iš mūsų?

Visų pirma Dievas tikisi mūsų atsakymo į Jo meilę mums. Todėl Jis taip pat reikalauja, kad ir kasdienybėje, ir protingai pažindami Jį bei pasaulį, mes naudotume intelektą, kuris nukreipia mus veikti moraliai, kaip mus moko didžiausias viduramžių teologas šv. Tomas Akvinietis.

Tuo tarpu demonas Mefistofelis, vienas iš Johanno Wolfgango Goethės dramos „Faustas“ herojų, atkreipia dėmesį į – esą Dievo numatytą – proto iliuziškumą, kuris, anot velnio, yra tik Dievo šviesos atspindys:

*„Manau, kur kas lengviau tam vargšui klotųs,
Jei jam nebūtum kibirkštis šventos įžėrės,
Mat savo protą jis temoka panaudoti,
Kad elgtųs žvėriškiau, nei elgias žvėrys.“*
(A. Jonyno vert.)

Mefistofelis teigia, kad Kūrėjas, norėdamas pastiprinti žmogų jo sunkioje, beviltiškoje egzistencijoje, apdovanojo jį *dangiškos šviesos iliuzija*. Žmogus tą Dievo dovaną pavadino protu. Mefistofelis, suvokdamas protą kaip tariamą šviesą, priešaringai vertina jį kaip nevisavertę Kūrėjo dovaną, ir dar daugiau – tvirtina, kad net ir tokia netobulą dovaną žmogus deformavo. Todėl žmogus naudojasi protu kaip nevertas mąstančios būtybės vardo, tvirtina velnias.

Tai stumia žmogų link to, „kad elgtųs žvėriškiau, nei elgias žvėrys“. Ši Mefistofelio išvedžiojimų gija verčia jį – kaip amžinai Dievui priešingą būtybę – teigti, kad žmogui turėti protą nėra jokios prasmės. Jei jis nebūtų iš Dievo gavęs proto, nebūtų ėmęs skirti gėrio nuo blogio ir nebūtų galėjęs daryti blogio sąmoningai – taip, kaip būdinga tik žmogui, teigia Mefistofelis. Būtent šia prasme „kur kas lengviau tam vargšui klotųs“ – jeigu neturėtų proto.

Gėtė įdėjo Mefistofeliui į lūpas svarbią mintį. Jei savo veiksmams valdyti nesinaudojame protu taip, kaip reikia, anksčiau ar vėliau pradėdame vadovautis tuo, kas tik apsimeta protu, o iš tiesų pasirodo esąs gyvuliškas geismas. Savo elgesiu tampame kaip beprotiški gyvūnai.

Žmogui būdingas blaškymasis tarp proto ir pirmų instinktų atsiranda dėl to, kad žmogus susideda iš, viena vertus, nemirtingos sielos (įrodymą žr. p. 12), o kita vertus — mirtingo kūno. Per kūną ir su juo susijusią geidulių ir instinktų sferą žmogus yra viename lygmenyje su gyvūnais.

Tiek žmonės, tiek gyvūnai turi išlikimo instinktą (maistas, gėrimas ir t. t.) ir gyvybės pratęsimo instinktą (lytinį potraukį). Šie polinkiai taip giliai įsišakniję žmoguje, kad iš esmės visada ir visur žmogus linksta jiems pasiduoti, o šie nulemia žmogaus veiksmus. Todėl mums ir prireikia didelių pastangų, kad sutvarkytume bei kontroliuotume minėtus instinktus, taip pat ir potraukį turėti nuosavybę ir būti pripažintam (tai yra ypatingos išlikimo instinkto apraiškos).

Kaip suvaldyti geismus? Kaip protas leidžia žmogui pereiti nuo juslinio suvokimo prie aukštesnio, dvasinio pažinimo, taip protas leidžia sutvarkyti ir valdyti juslinius kūno potraukius. Tikra harmonija

žmoguje įsiviešpatauja tada, kai jis protu suvaldo ir sutvarko savo instinktus.

Pažymėtina, kad instinktai ar potraukiai savaime nėra blogis, kaip klaidingai teigė, pavyzdžiui, manichėjai, jų pasekėjai katarai ir kalvinistai. Klaidos, arba – kaip sako teologija – nuodėmės esmė yra **piktnaudžiavimas** ir **perteklius**. Išgerti taurę vyno gali būti geras ir naudingas dalykas, o nesaikingas girtavimas žmogui daro didelę žalą. Tai žinojo jau antikos filosofai, skelbę principą: *métron áriston* (geriausia – saikas). Visur svarbiausia saikingumas!

Šis saikingumas pasiekiamas proto pastangomis. Kitas pavyzdys: vyro ir moters kūniškas sąlytis – jutiminę jų meilės išraiška – siekia duoti Dievui ir pasauliui naują gyvybę. Lytiškumo naudojimas vardan paties potraukio (pvz., mėgaujantis pornografija) nėra nei meilės kitam žmogui pasireiškimas, nei prokreacijos (naujos gyvybės pradėjimo) veiksmas. Toks veiksmas tampa priemone savanaudiškai patenkinti savo instinktus.

Principai, padedantys protui įvesti teisingą tvarką žmogaus veiksmuose, vadinami **įsakymais**.

Ir šiuo atveju protas daro tokias pačias išvadas, kokias randame ir Dievo Apreiškime. **Dešimt įsakymų** yra prigimtinio įstatymo išraiška.

Dievas tikisi, kad mes protingai valdysime savo veiksmus ir atsiliepsime į Jo meilę.

III. Ateistai stipriai tiki...

Richardas Dawkinsas, vienas žymiausių karingojo ateizmo atstovų, teigia, kad Dievo **tikriausiai** nėra. Tuo pačiu jis pripažįsta, kad negali pagrįsti savo ateizmo. Tai leidžia daryti išvadą, kad D-I-E-V-O sąvoka pati savyje nėra prieštaringa. Jei Dievas prieštarautų pats sau, ateistai įrodytų, kad Jo nėra.

Negana to: norėdami tvirtai tikėti, kad Dievo nėra, ateistai turi turėti daug stipresnį tikėjimą, nei atrodytų iš pirmo žvilgsnio.

Pirma, ateistai tiki nebūties visagalybe – esą visata kyla iš niekio. Bent jau taip išreiškia šį požiūrį Lawrence'as Kraussas savo knygoje „Visata iš nieko“. Tačiau vien tuo ateistai neapsiriboja — juk jie tiki ir tuo, kad egzistuoja daugiau nei viena visata. Daug kosmologų laikosi vadinamosios *multivisatos*, arba *multiversumo teorijos*. Jie šią idėją priima dėl vienos paprastos priežasties: mūsų visata yra tokia tobula (žr. skyrių „Kosmoso harmonija“, p. 41), kad atrodo labai nerealu, jog ji yra vienintelė visata. Bandydami padaryti šią koncepciją labiau tikėtiną, kai kurie mokslininkai daro prielaidą, kad visatų yra milijardai, bet su visiškai skirtingais gamtos dėsniais. Nes jei yra daug kitų, mažiau tobulų visatų, mūsų tobula visata taip pat tampa tikėtina. Kiek patikima ši tezė?

Filosofas Richardas Swinburne'as pagrįstai teigia: „*Norint paaiškinti mūsų visatos tvarką imtis tvirtinti, kad egzistuoja trilijonas trilijonų kitų visatų, o ne vienas Dievas, atrodo kaip iracionalumo viršūnė.*“

Kitas ateistų tikėjimo elementas yra tikėjimas atsitiktinumo galia. Esą visų sudėtingiausių visatos struktūrų priežastis yra atsitiktinumas, pasitaikęs paprasčiausioje labai ilgoje bandymų grandinėje. Tačiau kyla klausimas, į kurį niekas negali atsakyti: kodėl apskritai „atsitiktinumas“ gamtoje veda į jos sudėtingumą? Juk gamtos jėgos

labiau veikia irimo, skaidymosi ir netvarkos kryptimi. Kitaip tariant, kodėl visatoje neviešpatauja chaosas? Logiškai mąstant, tai būtų daug labiau tikėtina, nei prielaida, kad visata kaip visuma ir jos dalys savaime darosi vis tobulesnės ir vis labiau vystosi, kol pagaliau suteikia egzistenciją kažkam, pajėgiančiam perskaityti šią brošiūrą, suprasti jos argumentus ar gal net ir prieštarauti jos turiniui.

Biologas Richardas Lewontinas laikosi nuomonės: *„Stovime mokslo pusėje, nepaisant akivaizdaus kai kurių jo postulatų absurdiškumo, nepaisant to, kad jis nuovylė [...]“*

Ateistai apskritai negali paaiškinti „galimybės suprasti visatą“. Visos mokslo šakos tylomis daro prielaidą, kad pasaulį galima suprasti, nepaaiškindamos, kodėl mes iš viso galime suprasti pasaulį. Tai sužavėjo Einšteiną: *„Tau keista, kad supratimą (jei turime teisę apie tai kalbėti) jaučiu kaip stebuklą ar amžiną paslaptį. Ką gi, a priori reikėtų tikėtis chaotiško pasaulio, kurio jokiū būdu neįmanoma suprasti.“*

Bandymas paaiškinti visatą be Dievo veda prie neprotingų teiginių.

Atsakymai į įvairius prieštaravimus ir priekaištus

I. Didžiųjų mokslininkų mintys

► **Prieštaravimas:** *Tikėjimas ir religija yra jausmų reikalas. Gamtos mokslai — priešingai — yra racionalūs ir logiška doktrina, prieštaraujanti religijai.*

Atsakymas: Tai viena didžiausių klaidų, kurią prieš du šimtus metų paskleidė vadinamosios Apšvietos atstovai. Ji pagrįsta įsitikinimu, kad gamtos mokslai yra protingi, racionalūs, o religija — ne. Tuo tarpu yra atvirkščiai: tik **protu** įmanoma iš tikrųjų pažinti Dievą. Todėl daugelis iškilių mokslininkų atrado Dievą:

• *Taiigi, jeigu ir religijos, ir gamtos mokslų veiklai būtinas tikėjimas Dievu, tai pirmajai Dievas yra bet kokio mąstymo pradžioje, o antriesiems — pabaigoje. (Max Planck¹)*

• *Kuo labiau įsigiliname į harmoningą gamtos jėgų viešpatavimą, tuo labiau tai mus lenkia į nuolankų kuklumą [...], tuo labiau auga mūsų žavėjimasis begaline, tvarkinga išmintimi, persmelkiančia visą kūriniją (Werner von Siemens²)*

• *Studijos ir tyrimai mane atvedė į tokį tašką, kad dabar turiu bretono valstiečio tikėjimą, bet neabejoju, kad jei toliau nestudijuočiau ir netyrinėčiau, tikėjimu prilygčiau bretonei kaimietei. (Louis Pasteur³)*

¹ Maksas Plankas (1858–1947), vokiečių fizikas, Nobelio premijos laureatas, kvantinės fizikos kūrėjas.

² Verneris fon Zymensas (1816–1892), vokiečių išradėjas, inžinierius ir elektrotechnikos kūrėjas.

³ Lui Pasteras (1822–1895), prancūzų chemikas ir bakteriologas, mikrobiologijos pirmtakas.

• *Mus supra tiesiog mus pribloškiantys [Dievo] išminties ir geranoriškų intencijų įrodymai, jie parodo mums visą gamtą kaip laisvos valios darbą ir moko mus, kad visos gyvos būtybės yra priklausomos nuo amžinojo Kūrėjo-Valdovo. (William Thomson Kelvin⁴)*

• *Saulės sistema šiandien yra tokia pat tobula, kaip ir sukūrimo dieną. [...] O, kad suprastume, jog kilniausias [tvarinių] savybės skirtos mums, žmonėms, nes jos yra [...] atspindys tos Esybės, kuri pradžioje sukūrė ne tik dangų ir žemę, bet ir medžiagą, iš kurios jie buvo suformuoti. (James Clerk Maxwell⁵)*

– Maksvelas niekada nepritarė Darvino evoliucijos teorijai.

• *Jaučiuosi kaip vaikas, žaidžiantis pajūryje, šen bei ten renkantis blizgančias kriaukleles. Stebuklinga visatos harmonija galėjo atsirasti tik pagal viską žinančios ir visagalės Esybės planą. (Isaac Newton⁶)*

• *Dievas yra didis ir didi Jo galybė. Man nebelieka nieko kito, kaip tik pakelti rankas ir akis į dangų ir nukreipti karštą, nuolankumo kupiną malda į visokios šviesos Kūrėją. (Johannes Kepler⁷)*

• *Nesuprantamoje visatoje atsiskleidžia viską be galo pranokstantis protas. Populiarus požiūris, kad aš esu ateistas, remiasi didele klaida. Kas ši įsitikinimą kildina iš mano mokslinių teorijų, tas nė vienos iš jų nesuprato [...]. (Albert Einstein⁸)*

• *Mokslininkas [...] įkopė į nežinios kalnus, o dabar užsimojo pasiekti aukščiausių viršūnę. Jam įveikus paskutinę uolą prieš viršūnę, jį sveikina pulkas teologų, kurie čia sėdi jau ilgus šimtmečius. (Robert Jastrow⁹)*

• *Pirmas gurkšnįs iš gamtos mokslų taurės padaro ateistu, bet taurės dugne laukia Dievas. (Werner Heisenberg¹⁰)*

⁴ Viljamas Tomsonas Kelvinas (1824–1907), anglų fizikas, matematikas ir gamtininkas. Pagrindinis temperatūros vienetas pavadintas jo vardu kelvinas (K).

⁵ Džeimsas Klerkas Maksvelas (1831–1879), škotų fizikas ir matematikas, elektromagnetinės šviesos teorijos atradėjas, vadinamųjų Maksvelo lygčių autorius.

⁶ Izaakas Niutonas (1643–1727), anglų fizikas, matematikas, astronomas, filosofas, istorikas; dinamikos dėsnių atradėjas.

⁷ Johanas Kepleris (1571–1630), vokiečių astronomas, astrologas ir matematikas; aprašė planetų judėjimo astronominius dėsnius.

⁸ Albertas Einšteinas (1879–1955), Vokietijos žydas, fizikas, bendrosios ir specialiosios reliatyvumo teorijos pradininkas, Nobelio premijos laureatas.

⁹ Robertas Džastrou (1925–2008), amerikiečių astrofizikas, kosmologas ir NASA specialistas.

¹⁰ Verneris Haizenbergas (1901–1976), vokiečių fizikas, kvantinės mechanikos kūrėjas, Nobelio premijos laureatas.

II. Prieštaravimas: kančia

► **Prieštaravimas:** *Tarkime, kad Dievas iš tiesų egzistuoja – tuomet kodėl Jo kūrinijoje tiek daug kančių, karų, išnaudojimo ir neteisybės? Jei Dievas būtų tobulas, Jis sukurtų tobulą pasaulį, kuriame nebūtų blogio.*

Atsakymas: Yra visai paprastas ir logiškas blogio buvimo pasaulyje paaiškinimas – žmogaus laisva valia. Dievas suteikia žmogui laisvę, net kai žmogus ja piktnaudžiauja, darydamas bloga. Kūrėjas suteikia mums laisvę dėl paprastos priežasties: nes jis žino, kad tikrai **mylėti** gali tik tas, kuris yra tikrai laisvas.

Gyvūnas gali būti nuoširdžiai atsidavęs savo šeimaininkui arba būti tiesiog dresuotas ir todėl prie jo prisirišęs, tačiau jis nesugeba mylėti dvasine meile. Dvasinei meilei būtinos sąlygos: gebėjimas pažinti (protas) ir laisva valia. Jei žmogus tikrai yra laisvas, tai ta laisvė duoda jam galimybę daryti blogį. Štai kodėl pasaulyje yra karai, skurdas, išnaudojimas ir neteisybė. Daugelis žmonių, užuot gyvenę pagal Dievo įsakymus, tik įgyvendina savo egoistinius polinkius kitų sąskaita.

Deja, reikia nuoširdžiai pripažinti, kad net krikščionys, žinantys Dievo įsakymą mylėti Dievą ir artimą (Lk 10, 27), priešingai tam savo žinojimui, daro pikta. Žinoma, toks elgesys toli gražu nepadedą skleisti pasaulyje tikėjimo Jėzumi Kristumi, kurį krikščionys pripažįsta kaip Dievo Sūnų. Tačiau toks nekrikščioniškas krikščionių elgesys nepaneigia paties krikščioniškojo tikėjimo teisingumo.

Atidžiau pažvelgę į blogio egzistavimą pasaulyje ir tuo pačiu Dievo tobulumą, turime teisę priėti prie tokios išvados: jei Dievas yra Meilė, tai laikų pabaigoje Jis sunaikins visą neteisybę pasaulyje, kad atstatytų tobulą tvarką – **Dievas yra pats teisingumas**.

Pats Kristus tobulą Dievo teisingumą nusako įvairiais palyginimais. Šis teisingumas bus tobulai atskleistas per antrąjį Kristaus atėjimą į pasaulį — per Paskutinįjį teismą: „*Nes Žmogaus Sūnus ateis savo Tėvo šlovėje su savo angelais, ir tuomet jis atlygins kiekvienam pagal jo darbus.*“ (Mt 16, 27)

Dievas ir kirpėjas: kodėl egzistuoja blogis?

Vyras sėdi kirpykloje, laukdamas, kol jam nuskus barzdą ir apkirps plaukus. Kirpėjas ir sako: „*Negaliu patikėti, kad Dievas egzistuoja. Jei Jis egzistuotų, nebūtų tiek daug sergančių žmonių! Nebūtų pamestų vaikų, nebūtų kančios ir skurdo. Neįsivaizduoju mylinčio Dievo, kuris visa tai leidžia.*“ Klientas akimirka susimąsto, bet nieko neatsako. Sumoka už kirpėjo paslaugą ir išeina.

Gatvėje sutinka vyrą ilgais, nešvariais plaukais ir susivėlusia barzda — jis atrodo nevalyvas ir apsileidęs. Klientas grįžta į kirpyklą ir kreipiasi į kirpėją: „*Žinote ką? Kirpėjai neegzistuoja!*“

Apstulbęs kirpėjas suvėblena: „*Bet juk aš kirpėjas ir ką tik jus apkirpau!*“ „*Ne, — sušunka klientas, — kirpėjai neegzistuoja! Jei jie egzistuotų, gatvėmis neslankiotų vyrai ilgais, purviniais plaukais ir suveltomis barzdomis — tokie kaip šis!*“

„*Pala, pala! — pertraukia jį kirpėjas. — Tai klaidinga išvada! Juk problema ta, kad šie žmonės pas mane neateina!*“ „*Labai gerai — būtent taip ir yra! — atsakė klientas. — Dievas taip pat egzistuoja. Tačiau problema glūdi tame, kad žmonės neateina pas Jį pasisemti meilės kitiems žmonėms. Būtent dėl to pasaulyje tiek daug blogio, kančios ir vargo.*“

III. Prieštaravimas: Didysis sprogimas

► **Prieštaravimas:** *Argi Didžiojo sprogimo teorija neįrodė, kad Dievas nereikalingas? Pasak šios teorijos, visata atsirado ne dėl to, kad buvo sukurta, bet dėl neįsivaizduojamo masto kosminio sprogimo, kilusio iš hipotetinio visos jau egzistuojančios materijos susitelkimo viename taške.*

Atsakymas: Šį priekaištą galima atremti paprastai ir natūraliai. Visų pirma, empiriniai mokslai negali atsakyti į klausimus apie reiškinius, pranokstančius tų mokslų ribas. Būtent toks reiškinys yra pasaulio sukūrimas, kitaip sakant – tikrovės atsiradimas. Daiktų ir būtybių egzistavimo pirminių priežasčių ieškojimas netelpa į fizinio pasaulio kitimo schemą, nes yra ir tokių tikrovės elementų, kurių fizika (ir apskritai – gamtos mokslai) netiria ir nepajėgia tirti, pvz., žmogaus siela.

Antra, fizikos metodika apsiriboja tam tikros fizinės sistemos perėjimo iš pradinio taško „a“ į kažkokį pabaigos tašką „b“ tyrimu. Pasaulio sutvėrimas yra visai kas kita. Tai yra viso pasaulio pašaukimas į būtį, tad šiuo atveju nėra jokio taško „a“, nes absoliutus niekas tokiu tašku būti negali.

Todėl pasaulio kilmės klausimas priklauso filosofijos sričiai. Profesionalūs ir intelektualiai sąžiningi kosmologai pripažįsta šį faktą. Susidūrę su klausimais, peržengiančiais empirinių mokslų metodų ribas, jie tiesiog sustabdo tyrimą, sakydami: „Tai jau yra filosofija, mes tuo neužsiimame.“

Taigi, vadinamąją Didžiojo sprogimo teoriją geriausiu atveju galima laikyti koncepcija, kuri gali suteikti informacijos apie tai, kaip Viešpats Dievas sukūrė pasaulį. Kita vertus, ji visiškai nepaaiškina

pasaulio atsiradimo priežasties, nepaaiškina, kodėl pasaulis yra būtent toks, koks yra, ir nenurodo tikslo, dėl kurio jis egzistuoja. Paminėd Didžiojo sprogo koncepcijos prielaidą yra materijos egzistavimo faktas. Tačiau aptariamoji teorija nesistengia nustatyti nei materijos kilmės, nei jos atsiradimo būdo, taip pat nenurodo veiksnių, galėjusių nulemti materijos susikaupimą vienoje vietoje, o vėliau – jos sprogo.

Didžiojo sprogo teorija prasidėjo nuo amerikiečių astronomo Vesto Slipherio išvalgų. 1912 metais šis mokslininkas išmatavo aplinkinių spiralinių galaktikų elektromagnetinį spektrą ir išsiaiškino, kad beveik visų šių objektų spektras yra žymiai pasislinkęs į raudonąją pusę, o tai jis laikė įrodymu, kad galaktikos tolsta nuo stebėtojo.

1929 m. Edwinas Hubble'as atrado ir apskaičiavo atstumo tarp galaktikų ir greičio, kuriuo jos tolsta viena nuo kitos, priklausomumo ryšį (dabar tas ryšys žinomas kaip Hubble'as dėsnis). Jis tai padarė įvertindamas savo nustatytus atstumus, skiriančius galaktikas viena nuo kitos, taip pat jų tolumo viena nuo kitos greičius (raudonuosius poslinkius, daugiausia atrastus Vesto Slipherio). Nepriklausomai nuo observacinės (kosmoso stebėjimu pagrįstos) kosmologijos raidos, tuo pat metu intensyviai kurta teorija, apibūdinanti bendrą vyksmą visatoje ir duodanti raktą suprasti jos pokyčius laikui bėgant. 1922 m. Aleksandras Friedmanas, remdamasis Alberto Einšteino bendrąja reliatyvumo teorija, išvedė lygtis, rodančias visatos plėtimąsi. Nepriklausomai nuo jo, 1927 metais jas taip pat išvedė kunigas Georges Lemaître'as. Tačiau jis savo prognozėse nuėjo dar toliau ir teigė, kad jei grįžtume atgal į laikų pradžią, tam tikru momentu susidurtume su tokia būseną, kai visa visata buvo sutelkta į vieną erdvės tašką.

Didysis sprogoimas, apskritai, yra labai sėkmingas fizikinis bandymas paaiškinti visatos pradžią, tačiau turime atsiminti, kad jau vien tik dėl kosmologinių tyrimų specifikos, pvz.:

1. dėl neįtikėtinais didelių atstumų ir laiko periodų,
2. dėl eksperimentų negalimumo ir dėl būtinybės tenkintis vien stebėjimais,

Neįmanoma moksliskai ištirti Didžiojo sprogo genezės, nes išmatuoti galima tik tai, kas yra erdveje ir laike, o ne už erdvės ir laiko ribų.

3. dėl pačios problemos sudėtingumo, nes kosmologijos tyrimų objektas yra visa visata,

4. dėl priklausomybės nuo elementariųjų dalelių fizikos pasiekimų, ši teorija — kol kas pažangiausias fizikos mokslo bandymas paaiškinti materiją (žinoma kaip Standartinis modelis) — lieka neužbaigta ir netobula. Todėl atskirose Didžiojo sprogo teoretikų idėjose — nors kai kurios iš jų labai gerai atitinka stebėjimus (pvz., vadinamoji pirminė nukleosintezė ir mikrobangų foninė spinduliuotė) — apskritai paėmus, gali būti ir didelių klaidų.

Jei vis dėlto priimtume mokslo pasaulyje visuotinai taikomą Didžiojo sprogo teoriją, tai jos pateikiamas visatos raidos paaiškinimas tikrai stebina. Egzistuojanti visata, kurioje harmoningai dera milijardai galaktikų, žvaigždžių ir planetų, turėtų būti atsiradusi dėl neįsivaizduojamo stiprumo „sprogo“. Tokiu atveju labiau tikėtina, kad atsiras chaosas. Bet įvyko priešingai — susidarė tvarkingos struk-

tūros. Taip įvyko dėl pastovių gamtos dėsnių, pagal kuriuos visata plečiasi. Jie turi būti itin tiksliai suderinti vienas su kitu, kad atomai, elementai, žvaigždės ir planetos galėtų apskritai atsirasti ir stabiliai egzistuoti. Čia kalbame apie preciziškai tikslią kosmoso konstrukciją, kuri prasidėjo jau Didžiojo sproginimo momentu — visata plėtėsi tiksliai reikiamu greičiu.

Jei ji pradžioje būtų plėtusis nors truputį lėčiau, viskas būtų sunaikinta. O jei plėtimasis būtų nors kiek spartesnis, visa materija per daug išsisklaidytų erdvėje ir niekada nesusiformuotų tokios struktūros kaip žvaigždės, planetos ar kiti kūnai. „Tinkamo“ visatos plėtimosi indekso tikslumas išreiškiamas neįsivaizduojamai dideliu skaičiumi nuo 1 iki 10^{57} .

Astrofizikas Michaelas Turneris tai iliustruoja palyginimu: „*Didžiojo sproginimo tikslumas turėjo būti toks pat tobulas, tarsi kažkas būtų norėjęs mesti smiginio strėlytę per visą visatą ir pataikyti į vieno milimetro skersmens taikinį priešpriešiniame visatos taške.*“ Visatos plėtimosi indeksas, arba koeficientas yra viena iš daugelio konstantų, kurios didžiausiu tikslumu turi būti suderintos tarpusavyje, kaip pavyzdžiui, konstantos, susijusios su 4 fundamentaliosiomis sąveikomis: gravitacine, elektromagnetine, stipriąja ir silpnąja branduoline.

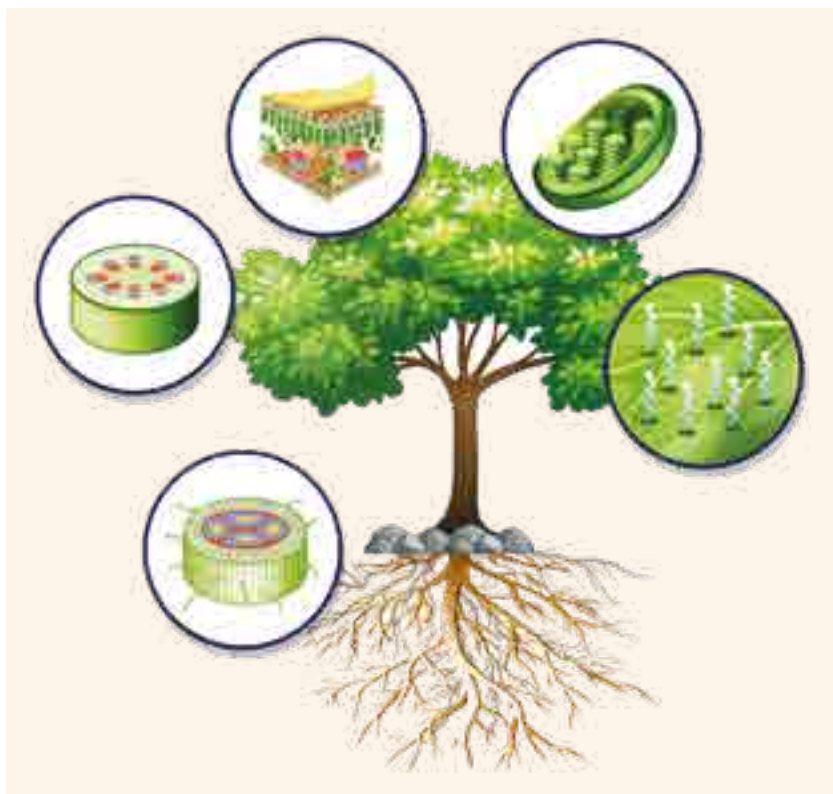
IV. Prieštaravimas: „Pirmykštė sriuba“

► **Prieštaravimas:** *Juk Evoliucijos teorija jau įrodė, kad gyvybė atsirado pati savaimė. „Pirmykštėje sriuboje“ atsitiktinai susidarė pirmosios aminorūgštys, kurios yra baltymų statybinės medžiagos. Pirmosios ląstelės susidarė iš aminorūgščių.*

Atsakymas: Šios hipotezės autorius buvo Charlesas Darvinas, gyvenęs XIX a. Tačiau daugelis žmonių vis dar nesuvokia, kad tame amžiuje nebuvo žinoma apie labai sudėtingus biocheminius procesus, vykstančius paprasčiausioje ląstelėje. XIX a. ląstelė buvo laikoma tik baltymų gumulėliu. Šiandien žinome, kad kiekvienoje iš maždaug 100 trilijonų kūno ląstelių vyksta nuo 30 000 iki 100 000 labai tikslų ir energetiškai efektyvių biocheminių reakcijų per sekundę (!). Apie tai ne viena šiuolaikiškiausia chemijos laboratorija galėtų tik svajoti.

Tas pat pasakytina ir apie ląstelės struktūrą: baltymų molekulės sudaro 20 rūšių biologiškai svarbių aminorūgščių. Kadangi baltymai susideda iš maždaug 100 000 aminorūgščių, galimi 10^{130} jų derinių. Pavyzdžiui, visoje stebimoje visatoje yra „tik“ apie 10^{80} atomų. Tačiau tai dar ne viskas, nes aukštesniosios gyvos būtybės naudoja ne vieno, o apytiksliai 200 000 tipų baltymų molekules.

Net jei pirmoji gyva būtybė būtų buvusi „sukonstruota“ mažiausiai sudėtingu būdu, tai vis vien ją aprašančiai informacijai sutalpinti prireiktų daugelio tomų žinyno. Amerikiečių biologas Edwinas Conklinas šį faktą komentuoja su humoru: *„Gyvybės atsiradimo žemėje aiškinimą lemiamu atsitiktinumo vaidmeniu galima palyginti su lūkesčiu, kad dėl sprogo spaustuovėje savaimė atsiras išspausdintas žodynas.“*

Net jei archeologai randa kokį nors kirvuką, pagal pastebėtus pėdsakus ir atitinkamą akmens formą jie daro išvadą, kad kirvuką padarė akmens amžiaus žmogus.

Nepaisant pažangių dabarties technologijų, žmogus iki šių dienų nesugeba sukurti net ir vienaląščio gyvūno, tai yra įkvėpti gyvybės. Taigi, jei tai neįmanoma, pasitelkiant aukštąsias technologijas, tuomet nejaugi gyvybė galėjo atsirasti savaime, atsitiktinai? Iš tikrųjų, kad būtum tuo įsitikinęs reikia aklo tikėjimo...

Sudėtingiausia materialinė visatos struktūra —
gyvyjū būtybių struktūra.

V. Prieštaravimas: „Evoliucija!“

► **Prieštaravimas:** *Juk gyvojoje gamtoje aiškiai matomos evoliucijos apraiškos. Gyvybės vystymąsi nuo viena-ląsčių organizmų iki žmogaus galima paaiškinti atsitiktiniais paveldimų savybių pokyčiais (mutacijomis).*

Atsakymas: Iš tiesų, genetinėje medžiagoje pasitaiko atsitiktinių mutacijų, suteikiančių pranašumą, kurį galima būtų vadinti evoliuciniu. Tos mutacijos plinta per natūralią atranką (selekciją). Tai leidžia paaiškinti pokyčius ir prisitaikymą prie aplinkos vienoje konkrečioje rūšyje. Pavyzdžiui, įv. veislių paprastas naminis šuo: jis kartu su vilku ir šakalu priklauso šuninių (*Canidae, Canis*) šeimai. Skirtumus vienos rūšies viduje, tikslingai dresuodamas, gali sukelti ir žmogus. Darvino labai pabrėžtas Galapagų kikičio „evoliucijos“ pavyzdys yra ne kas kita, kaip atmaina vienos rūšies viduje: „*Tuo tarpu buvo įrodyta, kad [Darvino kikičiai] yra tarpusavyje besikryžminantys vienos rūšies variantai, o ne skirtingos rūšys*“¹. Tokio pobūdžio vystymasis vadinamas **mikroevoliucija**, arba evoliucija rūšies viduje, nes ji vyksta vienos rūšies ribose.

Skirtingo lygmens procesas būtų **makroevoliucija** – nenutrūkstamas atsitiktinai vykstantis visų gyvų būtybių vystymasis iš paprastesnių į sudėtingesnes. Tačiau makroevoliucija iki šiol nebuvo nei įrodyta, nei pagrįsta faktais.

Tai tvirtino jau pats Darvinas: „*Jei vienos rūšys išsivystė iš kitų rūšių per nepastebimus mažus žingsnelius, kodėl mes visur nematome daugybės pereinamųjų formų? Kodėl visa gamta nėra įvairių formų raizginys, o mūsų matomos rūšys yra apribotos?*“²

¹ R. Junker, S. Scherer (red.), *Evolution — ein kritisches Lehrbuch* [Evoliucija — kritinis vadovas], Weyel 2013, s. 46. Rekomenduojama knyga šia tema.

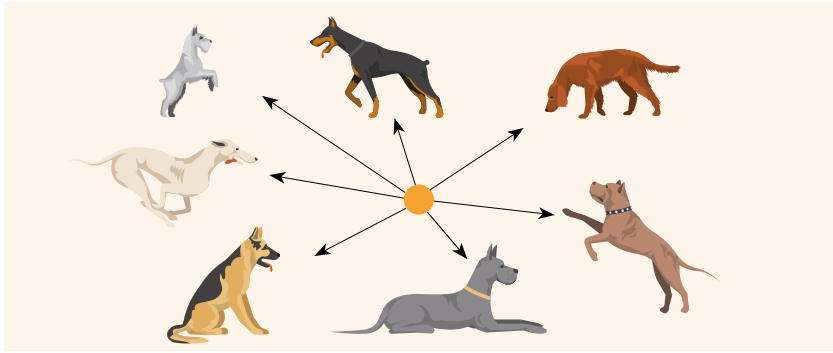
² *Über die Entstehung der Arten* [Apie rūšių kilmę], 2002, s. 189.

Štai argumentai prieš šią teoriją: **pirma** – gamtoje nėra jokių vad. pereinamųjų formų. Moksliniai atradimai įrodo visiškai priešingą dalyką. Archeologai kalba apie vad. Kambro sproginimą. Beveik visų šiandien žinomų gyvūnų rūšių esminiai kūno sandaros bruožai viena-reikšmiškai matomi vienos geologinės eros – Kambro – iškasenose. Jei laipsniško rūšių vystymosi teorija būtų teisinga, taip neturėtų būti. Darvinas žinojo apie šį „didįjį gyvybės sproginimą“ ir pats pažymėjo, kad tai „rimtas iššūkis jo teorijai“.

Antra: gyvūnų pasaulio sandaros genialumas. Net ir naujausios technologijos pradėjo sąmoningai imituoti gyvūnų ir augalų pasaulyje vykstančius reiškinius (bionika). Lotoso efektas (savaiminis paviršiaus išsivalymas) buvo nukopijuotas nuo to paties pavadinimo gėlės; užsegimai lipdukais atspindi varnalėšos savybes (šie užsegimai

Atsitiktinumo sukeltas kelias nuo vienaląsčio iki žmogaus yra tik abejotina prielaida, neparemta jokiais įrodymais.

Gamtoje evoliucija gali būti aptinkama tik vienos rūšies viduje.

pradėti gaminti 1951 m.); buvo gaminami plaukimo kostiumai su ryklio odos struktūra, kuriuos naudoti plaukimo varžybų metu dabar draudžiama.

Tačiau daugelio gamtoje puikiai veikiančių sprendimų žmonės nesugeba pritaikyti. Pavyzdžiui:

1. voratinklio siūlas – jei jis būtų žmogaus nykščio storio, galėtų pakelti lėktuvą;
2. iš ypatingos medžiagos – chitino – sudarytas vabzdžių kiautas būtų tiesiog nesunaikinama „automobilio skarda“, be to, yra daug lengvesnis ir plonesnis už tikrąją skarda;
3. pirštinės su driežo gekono pirštų struktūra leistų laipti lygiais kaip veidrodis fasadais;
4. kobros medžioja naudodamos noktovizorius – infraraudonųjų spindulių naktinio matymo prietaisus;
5. šikšnosparniai ir banginiai bendrauja naudodami ultragarsą;
6. paukščiai akimirksniu reaguoja sinchroniškai, nes jų akys veikia kaip didelės spartos kamera.

Norint sukonstruoti įrenginius, kurie bent iš dalies panaudotų minėtus reiškinius, reikėtų pasitelkti pačius įmančiausius techninius sprendimus. Tačiau net žinant šiuos nepaprastus gamtos reiškinius mus bandoma įtikinti, kad jie visi gamtoje atsirado visiškai atsitiktinai.

VI. O kaipgi su pasaulio sukūrimo aprašymu?

Prieštaravimas: *Kaip galime kalbėti apie Didžiojo sprogimo teoriją, jei Biblija tiksliai aprašo, koku būdu pasaulis buvo sukurtas per šešias dienas? Kas nepripažindavo šio pažodžiui suprantamo aprašymo, visada buvo Katalikų Bažnyčios smerkiamas.*

Atsakymas: Šis požiūris yra vienas iš įprastų istorijos bėgyje kartojamų melų, kuriais bandoma smogti Katalikų Bažnyčiai — kaip ir nuolat kartojamas melas, kai Liuteris pirmas pasaulyje išvertė Bibliją.

Vienas iš skirtumų tarp Katalikų Bažnyčios ir protestantų sektų kaip tik ir yra tai, kad protestantai Dievo Apreiškimo šaltiniu pripažįsta tik Bibliją. Katalikai taip pat remiasi ir antruoju Apreiškimo šaltiniu — žodine Tradicija, tai yra Bažnyčios mokymu. Katalikams privaloma tokia taisyklė: Dievo Žodis negali būti aiškinamas bet kaip, kiekvieno asmens nuožiūra, bet tik pagal Bažnyčios mokymą, nes būtent mokymas ir nulėmė bei apibrėžė, kokios knygos bus įtrauktos į Šventojo Rašto kanoną.

Klausimas: *Kaip Bažnyčia interpretuoja sukūrimo istoriją?*

Atsakymas: Bažnyčia, kartu su šv. Augustinu — didžiausiu pirmojo tūkstantmečio teologu, skatina laikytis tokio principo: *„Jei studijuojant Šventąjį Raštą atsiranda daug aiškinimo galimybių, tuomet niekas negali laikytis to aiškinimo, kuris proto šviesoje pasirodo esantis*

Katalikai privalo laikytis principo: tais atvejais, kai kurią nors Biblijos vietą aiškinti galima įvairiai, teisingą interpretaciją pateikia būtent Bažnyčios mokymas. Protestantams pasaulio sutvėrimo aprašymas yra sudėtinga problema. Kadangi jie atmeta Bažnyčios mokymą, jiems belieka šį aprašymą aiškinti pažodžiui.

klaidingas.“ Augustinas pagrindžia būtinybę taikyti šią taisyklę, nurodydamas pagrindinį jos tikslą: „... kad Šventasis Raštas netaptų netikinčiųjų pašaipos objektu ir tuo būdu jiems nebūtų užkirstas kelias į tikėjimą.“

Šį principą perėmė ne tik pirmieji krikščionys – jis nekintamai galiojo ir viduramžiais. Šv. Tomas Akvinitis toliau plėtojo šv. Augustino pažiūras ir paaiškino, kodėl pasaulio sukūrimo aprašymas pateiktas taip vaizdingai: *„Negalima pamiršti, kad Mozė kalbėjo su dar gana netašyta tauta ir, nusileisdamas iki jos lygio, išsilavinimo trūkumo, pateikė jiems tik tai, kas jų jauslėmis buvo akivaizdu.“* (I, q. 68, a. 3c). To jau IV amžiuje mokė ir vienas iš Bažnyčios tėvų Jonas Auksaburnis.

Aiškindama Dievo Žodžio prasmę, Bažnyčia pirmiausia remiasi racionaliū žinojimu. Puikus to pavyzdys yra viduramžiais pateiktas Pradžios knygos 1, 6 žodžių: „*Tebūna skliautas tarp vandenu ir teatskiria vandenis nuo vandenu!*“ aiškinimas.

Biblinis autorius, stebėdamas mėlyną dangaus spalvą, kalba apie vandenį virš dangaus ir vandenį po dangumi. Šventasis Tomas Akviniētis komentuoja: „*Tai reikštų, kad danguje yra be galo daug vandens. Tačiau ši nuomonė, atsižvelgiant į tam tikrus racionaliūs argumentus, pasirodo esanti klaidinga. Todėl negalima sakyti, kad Šventąjį Raštą reikia suprasti tik taip ir ne kitaip.*“ (I, q. 68, a. 3c)

Popiežius Leonas XIII savo enciklikoje apie Šventąjį Raštą (1893 m.) paaiškino šią problemą taip: „*Todėl, užuot atidžiai nagrinėję gamtos reiškinius, šventieji rašytojai kartais aprašo ir vaizduoja šiuos dalykus perkeltine prasme arba vartoja savo laikais visuotinai vartojamus posakius.*“

VII. Kuris tikėjimas yra tikrasis?

Paskutinis klausimas, kurį sau užduoda mąstantys žmonės: jei Dievas tikrai egzistuoja ir jei Jis sukūrė pasaulį iš meilės, tai labai tikėtina, kad Jis pasirodė žmonėms ir aiškesniu būdu, nei per savo kūrinijos stebuklus. Šis Dievo pasirodymas žmonijai vadinamas Apreiškimu.

Tačiau čia iškyla sunkumų, nes žmonija žino penkias didžiąsias ir daugybę mažesnių religijų. Kyla klausimas: ar Dievas tikrai mums kalbėjo vienoje iš šių religijų, ar jos visos yra žmonių išgalvotos?

Norint atsakyti į šį klausimą, būtina palyginti kiekvienos religijos teiginius ir mokymus. Iš filosofinių tyrinėjimų galima daryti išvadą, kad Dievo samprata iš Išėjimo knygos („*Aš esu, kuris esu*“, Iš 3, 14) visiškai sutampa su tuo, ką protas pajėgia sužinoti apie Dievą, t. y. *Būtį egzistuojančią iš savęs pačios* (žr. p. 15). To moko tik viena tikroji religija.

Be to, matome, kad:

1. Tik ši viena religija moko, kad Dievas yra Meilė ir dėl to įpareigoja mylėti net priešus.
2. Tik vienas vienintelis religijos įkūrėjas teigė esąs Dievo Sūnus. Visi kiti save pripažįsta tik mokytojais ar pranašais.
3. Tik vienoje religijoje pats Dievas paaukojo save dėl žmogaus. Jei Dievas yra Meilė, tai Dievo auka — Jo didžiausios meilės išraiška.

Prieštaravimas: *O gal tikrosios religijos apskritai nėra ir visos religijos sako tą patį, tik savitu būdu? Tai reikšty, kad Dievas kalba per visas pasaulyje egzistuojančias religijas.*

Atsakymas: Norint atsakyti, pakanka palyginti įv. religijas. Svarbiausiuose teiginiuose apie Dievą atskiros religijos prieštarauja viena kitai. Jei jos visos būtų teisingos, tai reikštų, kad Dievas nori žmogų vedžioti už nosies, suklaidinti ir galiausiai apgauti.

Šis religijų neatitikimas geriausiai matomas svarbiausiuose kiekvienos religijos mokymuose, pavyzdžiui, atsakant į klausimą:

Kokia yra Dievo esmė? Krikščionybė moko, kad Dievo esmė yra Švenčiausioji Trejybė, taigi trys Asmenys: Tėvas, Sūnus ir Šventoji Dvasia – bet tik vienas Dievas. Visa krikščionybė remiasi šiuo mokymu.

Islamas savo ruožtu kategoriškai atmeta tokį mokymą, o Koranas netgi ragina žudyti tuos, kurie skelbia panašias „šventvagystes“ (Sura 9, 30).

Atsiradęs jau po Kristaus prisikėlimo **judaizmas** atmeta Jėzaus Kristaus, Naujosios Sandoros įkūrėjo, Asmenį ir apibūdina Jį kaip „apgaviką, burtininką ir paleistuvės sūnų“ (Talmudas, Sanhedrin 43a).

Budizmas neturi jokios Dievo sampratos, bet moko apie nirvanos, arba nebūties būseną. Tai yra priešingybė Dievui – aukščiausiajai Realybei, kurią gali pažinti pats protas.

Kita vertus, **induizmas** išpažįsta daugybę dievų, kurie pasirodo ir gyvūnų pavidalu. Tokį dievybės vaizdavimą (pvz., dramblio pavidalo dievas Ganešas) net ir žydai bei musulmonai laiko šventvagyste.

Minėtų, vienas kitam prieštaraujančių, teiginių sugretinimas verčia daryti išvadą, kad visos religijos negali būti vienu metu teisingos. Tada kuri iš jų sako tiesą?

Į tai atsako mūsų brošiūra Nr. 3: *Ar egzistuoja teisinga religija?*

Be Dievo nieko nebūtų.

Militia Immaculatae
www.militia-immaculatae.org